

## INFLATSIYA O'ZGARISHINING JAMG'ARMA BALANSIGA TA'SIRI

Djalolova Umeda Narzulloyevna

*Buxoro viloyati Vobkent tumanidagi 1-son texnikum Biznes asoslari fani o'qituvchisi*

**Annotatsiya:** *Ushbu maqolada inflatsiya o'zgarishining jamg'arma balansiga ta'siri, inflatsiyaning mohiyati, pulning nominal va real qiymati o'rtasidagi farq hamda jamg'armalarning xarid qobiliyatiga ta'siri, shuningdek, inflatsiya darajasi va bank foizlari o'rtasidagi nisbatning jamg'armaning haqiqiy o'sishiga qanday ta'sir qilishi, pul-kredit siyosatining ahamiyati va narxlar barqarorligini ta'minlash haqida ma'lumot keltirilgan.*

**Kalit so'zlar:** *inflatsiya, jamg'arma balansi, nominal qiymat, real qiymat, xarid qobiliyati, bank omonati, foiz darajasi, real daromad, pul qadrsizlanishi.*

Iqtisodiy hayotimizda eng ko'p uchraydigan tushunchalardan biri bu - inflatsiyadir. Inflatsiya deganda narxlarning umumiy darajasi oshib borishi, ya'ni pulning xarid qobiliyati pasayishi tushuniladi. Oddiy qilib aytganda, bugungi kun narxidagi mahsulotimizni bir yil o'tgach yuqori narxda sotib olishimiz mumkin. Bu esa pulning qadrsizlanishini anglatadi.

Ma'lumki, har bir insonning oilaviy yoki o'z jamg'armasi mavjud. Jamg'arma - bu ma'lum muddat davomida yig'ib borilgan mablag' bo'lib, u kelajakdagi ehtiyojlar, ta'lim, uy-joy yoki favqulodda vaziyatlar uchun xizmat qiladi. Ammo ko'pchilik shuni hisobga olmaydi: agar inflatsiya yuqori bo'lsa, jamg'arma miqdori qog'ozda ko'paygan bo'lsa ham, uning real qiymati kamayishi mumkin.

Masalan, agar bankdagi omonatingiz 10 foizga oshsa, lekin inflatsiya 15 foizni tashkil etsa, aslida sizning pulingiz qiymat jihatdan kamaygan bo'ladi. Demak, inflatsiya jamg'arma balansiga bevosita ta'sir ko'rsatadi va uni to'g'ri boshqarish uchun iqtisodiy tushunchalarni anglash muhimdir.

Inflatsiya jamg'arma balansiga bevosita va sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Jamg'armani baholashda eng muhim jihat shundaki, biz faqat hisobda ko'rinib turgan summaga emas, balki uning real qiymatiga ham e'tibor berishimiz kerak. Ya'ni pul miqdori oshgani bilan uning xarid qobiliyati ham oshdimi yoki yo'qmi - asosiy masala shu. Iqtisodiyotda bu holat nominal va real qiymat tushunchalari orqali izohlanadi. Nominal qiymat - bu hisobda yozilgan pul miqdori, real qiymat esa o'sha pulga bozorda qancha mahsulot va xizmat sotib olish mumkinligini anglatadi.

Masalan, fuqaro bankka 5 million so'm omonat qo'ydi va yil oxirida 10 foizlik daromad bilan 5 million 500 ming so'm oldi. Tashqi tomondan qaraganda u foyda ko'rgandek tuyuladi. Ammo agar shu davrda inflatsiya darajasi 12 foizni tashkil etgan bo'lsa, narxlar yanada tezroq oshgan bo'ladi va pulning xarid qobiliyati pasayadi. Natijada jamg'arma nominal jihatdan oshgan bo'lsa-da, real jihatdan kamaygan hisoblanadi. Demak, haqiqiy foyda olish uchun omonat foizi inflatsiya darajasidan yuqori bo'lishi zarur.

Inflatsiya oshgan sari uzoq muddatli jamg'armalar ko'proq xavf ostida qoladi. Chunki vaqt o'tgan sayin pul qadrsizlanib boradi. Agar jamg'arma oddiy shaklda, ya'ni foizsiz yoki

past foiz bilan saqlansa, bir necha yil ichida uning real qiymati sezilarli darajada kamayishi mumkin. Shu sababli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda inflatsiya darajasini nazorat qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimizda narxlar barqarorligini ta'minlash va pul-kredit siyosatini yuritish vazifasini O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki amalga oshiradi. Inflatsiyaning me'yorida bo'lishi jamg'armalarning qiymatini saqlab qolishga yordam beradi.

Shunday qilib, jamg'arma balansini to'g'ri baholash uchun har doim inflatsiya darajasini inobatga olish kerak. Agar inflatsiya bank foizidan yuqori bo'lsa, real zarar yuzaga keladi; aksincha, foiz darajasi inflatsiyadan yuqori bo'lsa, jamg'arma haqiqiy o'sishga erishadi. Demak, pulni shunchaki yig'ish emas, balki uni iqtisodiy sharoitni hisobga olgan holda oqilona boshqarish muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, inflatsiya jamg'arma balansiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan muhim iqtisodiy omildir. Jamg'armaning faqat nominal miqdoriga qarab xulosa chiqarish to'g'ri emas, chunki pulning haqiqiy qiymati uning xarid qobiliyati bilan belgilanadi. Agar inflatsiya darajasi yuqori bo'lsa, hatto foiz bilan oshgan jamg'arma ham real jihatdan kamayishi mumkin. Shu sababli har bir inson o'z mablag'ini rejalashtirishda inflatsiya ko'rsatkichini hisobga olishi zarur.

Barqaror iqtisodiy muhitda jamg'armalar o'z qiymatini saqlab qoladi va aholining moliyaviy ishonchi mustahkamlanadi. Bu jarayonda mamlakat miqyosida pul-kredit siyosatini samarali yuritish muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu vazifa O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan amalga oshiriladi.

Demak, jamg'arma qilish jarayoni shunchaki pul yig'ish emas, balki uni to'g'ri boshqarish, inflatsiya ta'sirini hisobga olish va moliyaviy savodxonlikni oshirish bilan chambarchas bog'liqdir. Inflatsiyaning anglab yetgan holda qabul qilingan moliyaviy qarorlar esa kelajakdagi barqarorlik va farovonlikning muhim omili hisoblanadi.

## ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Ta'lim va ilm-fanni rivojlantirishga oid qaror va farmonlar to'plami. - Toshkent, 2020.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali. - Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
4. Xodiev B.Yu. Milliy iqtisodiyot asoslari. - Toshkent: O'zbekiston, 2018.
5. Shodmonov Sh.Sh., G'ofurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
6. Ismoilov R., To'xtasinov M. Ta'lim tizimini modernizatsiyalash va innovatsion rivojlanish. - Toshkent, 2021.
7. Rasulov D.A. Tadbirkorlik faoliyati asoslari. - Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.